

УДК 341.176:[304.4:37:94]“20”(4)

THE FACTORS OF EUROPEAN CULTURAL POLICY IN THE COUNCIL OF EUROPE RECOMMENDATION “ON HISTORY TEACHING IN TWENTY-FIRST-CENTURY EUROPE”

ЧИННИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В РЕКОМЕНДАЦІЇ РАДИ ЄВРОПИ «ПРО ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ У XXI СТОЛІТТІ В ЄВРОПІ»

Tarasenko O.L. / Тарасенко О.Л.,
*postgraduate student of the Educational and Scientific Institute
of Public Administration and Public Service /
аспірантка Навчально-наукового інституту
публічного управління та державної служби
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-1198-9175>
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv Akademika Romodanova 12/2, 04050
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, вул. Академіка Ромоданова, 12/2, 04050*

Анотація. Цю розвідку присвячено аналізу міжнародного нормативно-правового акта – Рекомендації Ради Європи «Про викладання історії у XXI столітті в Європі» в контексті загальної політики ЄС у галузі культури. Акцентовано на тому, що потрібно боротися з такими негативними ознаками викладання історії, як її фальшування, прояви нетолерантності чи дискримінації. Зроблено висновок, що в умовах воєнного протистояння з російським агресором українці переконалися у фальшованій сутності російської історії, що активно викривається українськими медіа та міжнародними організаціями.

Ключові слова: культурна політика ЄС, освітній чинник, Рекомендація, викладання історії, Рада Європи, Україна, російська пропаганда.

Abstracts. This study focuses on analyzing the Council of Europe Recommendation on the Teaching of History in the Twenty-First Century in Europe, examining it within the context of the European Union's broader cultural policies. The focus is on the importance of addressing negative aspects of history teaching, such as falsification, intolerance, and discrimination. It is concluded that in the context of military confrontation with Russia, Ukrainians have come to believe in the falsehoods of Russian history, which Ukrainian media and international organizations actively expose.

Keywords: EU cultural policy, educational factor, Recommendation, teaching history, Council of Europe, Ukraine, russian propaganda.

Вступ.

У межах культурної політики Європейського Союзу (далі – ЄС) значущу роль відіграють її інститути – Рада Європи та Європейська комісія, що ініціюють видання установчих документів, у яких сконденсовано різноманітні чинники політики ЄС. Із цього приводу В. Шостак зазначає, що Рада Європи в усіх своїх актах говорить про захист об’єктів культурної спадщини,

нормативний розвиток культурної політики, підвищення культурного рівня громадян, розвиток мистецтва на місцевому рівні, міжнародні культурні зв'язки, а також про рівність людей, їх інтелектуальний розвиток, доступ до інформаційних джерел, загалом – реалізацію в суспільному житті [1], тобто охоплює більшість чинників реалізації культурної політики ЄС. *Метою* нашого дослідження є аналіз Рекомендації «Про викладання історії у XXI столітті в Європі» у площині як загальної концепції розвитку культурного простору Європи, так і концепції викладання історії. Окремими завданнями в такому разі можна визначити з'ясування чинників культурної політики ЄС, декларованих у Рекомендації, негативних аспектів, пов'язаних із європейською історією як навчальним предметом, зокрема фальсифікації та дезінформації, а також актуальності визначених аспектів для українського сьогодення, коли ворог-імперіаліст використовує їх у своїй пропаганді.

Основний текст.

З-поміж документів, ініційованих Радою Європи, ми відзначили її Рекомендацію «Про викладання історії у XXI столітті в Європі» від 2001 року [2], що, незважаючи на свою назву та відповідний об'єкт декларування, є саме таким комплексним аналітичним переліком означених чинників. Це, зокрема, розвиток плюралізму (плюралістична концепція викладання історії), використання інформаційних інновацій (освітні й дидактичні технології), впровадження принципу прозорості (відкритий підхід у делікатних питаннях європейської історії XX століття), розвиток терпимості, взаєморозуміння (повага до розбіжностей, до національної ідентичності), акцентування на молодому поколінні (формування в молоді розуміння їх місії в побудові майбутньої Європи), розвиток аналітичних здібностей (критична інтерпретація актуальної історичної інформації), прагнення до істини (пошук достовірних історичних фактів й обговорення їх у мережах Інтернету [2]).

Також у Рекомендації надається перелік негативних проявів, пов'язаних з історією як навчальним предметом. Це, зокрема, ідеологічне маніпулювання, пропаганда, підтримка нацистських, расистських, антисемітських цінностей.

Зауважимо, що сучасна російська пропаганда поширює ідеї шовінізму, імперіалізму, що в комплекс становлять так званий рашизм, а реально є реваншистськими, адже мета російської пропаганди – повернення якоюсь мірою попередньої держави, яку побоювалися всі, і в тих самих кордонах (що, до речі, відповідають чингізханівській імперії певного періоду). Така історія будується на фальсифікації історичних фактів, підробленій статистиці, дезінформації, що суперечить Статуту РЄ. Такими негативами є популяризація хибної історії зі зміною уваги з державного злочину на іншу подію (наприклад, із приховування чорнобильської аварії на війну з афганцями тощо); змінене представлення минулого; гіперболізована націоналістична версія минулого; заперечення чи пропускання історичних фактів [2].

Звісно, Рекомендація спрямована й на формування європейської ідентичності, що є гіпотетичною метою ЄС загалом. Тому рекомендується при вивченні історії показувати історичні зв'язки між народами через акцентування на відповідних історичних фактах, що формували європейську свідомість, зокрема з історії формування самої Європи; розвивати й поширювати проекти в напрямку тематики, пов'язаної з історією Європи; розвивати інтерес учнів до історії інших європейських країн. З методичного боку цьому допоможуть відповідні програми РЄ, нові підручники й методичні посібники, що містять ознайомлення з європейською культурною спадщиною; активніше використовувати при цьому нові інформаційні та комунікаційні технології; здійснювати перепідготовку педагогічних кадрів у здобутті [2].

Для розвитку аналітичних здібностей і критичного мислення учнів потрібно обмежувати традиційні упередження і стереотипи, критично подавати випадки зловживання історією (заперечення очевидних історичних фактів, фальсифікацію, замовчування, «привласнення» фактів з ідеологічною метою); подавати суперечливі події через думки й погляди вчених із намаганням учнів домогтися правди. Для такого пошуку потрібно використовувати різноманітні джерела навчальних матеріалів – відкриті архіви, кінофільми, документальні фільми, скановані матеріали; музейні експонати, які реалістично відтворюють

певні події; усні нещодавні історії, що можуть «оживляти» історію для молоді й репрезентувати погляди тих, хто не погоджується з офіційною історією. Також слід заохочувати учнів до індивідуальних історичних досліджень із залученням процесів збирання інформації, вирізняти головні факти, обмінюватися поглядами [2].

Висновки.

Розглянувши документ Ради Європи – Рекомендацію «Про викладання історії у XXI столітті в Європі» – у контексті культурної політики ЄС й імплементації в українську практику, можна зробити висновок, що проаналізовані положення цього акта (уникання упередження і стереотипів у викладанні історії, зловживання історичними фактами, зокрема фальсифікованими, з ідеологічною метою; розвиток аналітичних здібностей і критичного мислення учнів, заохочення їх до індивідуальних історичних досліджень та ін.) мають актуальне значення для сьогоденної України. Зокрема, у теоретичній площині можна відзначити, що екстраполяція зазначених вище положень, які репрезентують повною мірою культурну політику ЄС і, зокрема, її чинники, на українські реалії дозволяє визначити найбільш актуальне питання достовірності історичних фактів, що в умовах агресії з боку росії та її імперської ідеології має величезне значення, адже більшість українців уже зрозуміли фальшовану сутність російської історії; у практичній площині відзначимо, що сьогодні – за допомогою новітніх технологій фіксації подій, інформаційних технологій, відкритої архівної інформації тощо – українці можуть адекватно сприймати фейкову пропаганду ворога, правильно її інтерпретувати, а також поважати ті українські медіа, які користуються лише вірогідною інформацією, зокрема історичною.

Література:

1. Шостак, В. М. (2023). Культурна політика України та Європейського Союзу: відповідність змісту і перспективи реалізації. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 1. 81-86.

<https://www.google.com/search?q=%D0%9A%D1%83%D0%BB%=gws-wiz-serp>.

2. Рекомендація Ради Європи «Про викладання історії у ХХІ столітті в Європі». Кеда М.К., Соломенна Т.В. (упор.). *Культурна політика Європейського Союзу. Хрестоматія* (2022). Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. <https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8780/1/%.pdf>.

Науковий керівник: д.держ.упр., проф. Рачинський А.П.

© Тарасенко О.Л.